

•
ANALELE ȘTIINȚIFICE
ALE
UNIVERSITĂȚII „ALEXANDRU IOAN CUZA”
DIN IAȘI
(SERIE NOUĂ)

Volum editat de Petronel Zahariuc, Adrian-Bogdan Ceobanu, Adrian Vițalariu

ISSN 1221-843X

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
Facultatea de Istorie

Printed in Romania

•
ANALELE ȘTIINȚIFICE
ALE
UNIVERSITĂȚII „ALEXANDRU IOAN CUZA”
DIN IAȘI
(SERIE NOUĂ)

ISTORIE

TOM LXIV / 2018

NUMĂR SPECIAL / SPECIAL ISSUE

Marea Unire a românilor (1918) – Istorie și actualitate
The Great Union of the Romanians (1918) – History and Actuality

Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Octavian Bounegru (Iași), Nelu Zugravu (Iași), Neculai Bolohan (Iași),
Alexandru-Florin Platon (Iași), Ștefan-Sorin Gorovei (Iași),
Maria Magdalena Székely (Iași), Cristian Ploscaru (Iași), Claudiu Topor (Iași),
Gabriel Leanca (Iași), Gheorghe Iacob (Iași), Lucian Leuștean (Iași),
Ovidiu Buruiană (Iași), Victor Spinei, membru al Academiei Române (Iași),
Ioan Aurel Pop, președintele Academiei Române (Cluj-Napoca),
Ovidiu Cristea (București), Antal Lukács (București), Ion Eremia (Chișinău),
Ion Varta (Chișinău), Keith Hitchins (Urbana-Champaign), Dennis Deletant
(Londra), Carol Iancu (Montpellier), Hans-Christian Maner (Mainz).

COMITETUL DE REDACȚIE:

Petronel Zahariuc (director), Laurențiu Rădvan (redactor șef),
Lucrețiu Mihailescu-Bîrliiba, Adrian Vițalariu (secretar de redacție),
Mihai-Bogdan Atanasiu (secretar adjunct de redacție).

Responsabilitatea pentru opiniile exprimate în textele publicate revine în
exclusivitate autorilor.

Manuscrisele, cărțile și revistele propuse pentru schimb,
ca și orice corespondență se vor trimite redacției:

Petronel Zahariuc

Facultatea de Istorie
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
B-dul Carol I 11,
700506, Iași, România
Tel.: 40-(0)232-20.12.74
e-mail: zahariuc@uaic.ro

CUPRINS

Cuvânt înainte	13
Alexandru Zub, <i>Unitatea națională: de la idee la act</i>	15
Paul E. Michelson, <i>Teleological History and the Romanian Past: Just Say "No!"</i>	21
Valentin Naumescu, <i>O sută de ani după. România în noua ordine europeană. De la multilateralism la minilateralism?</i>	43
I. Premisele Marii Uniri de la 1918	
I.1. Diplomație, mișcare națională și propagandă înainte și în vremea Primului Război Mondial	53
Dumitru Vitcu, <i>Diplomatul M. Kogălniceanu și începutul întregirii naționale: Dobrogea (1878)</i>	55
Gheorghe Negru, <i>Etapele mișcării naționale din Basarabia (1812-1918)</i>	65
Dinu Poștarencu, <i>Rapoarte și note despre infracțiunile comise de militarii ruși pe teritoriul României și starea de spirit a armatei române (octombrie 1916-începutul anului 1917)</i>	77
Stefano Santoro, <i>Romanian propaganda in Italy during WWI</i>	113
Daniel Cain, <i>Reprezentanța bulgară în România ocupată (1916-1918)</i>	127
Anatol Petrencu, <i>Probleme de relații externe ale Basarabiei, discutate în cadrul ședințelor Sfatului țării (1917-1918)</i>	135
Gheorghe Cojocaru, <i>Guvernul bolșevic și România la sfârșitul anului 1917 - începutul anului 1918</i>	141
Adrian-Bogdan Ceobanu, <i>Ultimele zile de libertate, primele zile de închisoare: diplomați și consuli români în Rusia (1917-1918)</i>	149
Eugen Tudor Scrifos, <i>Roger Sarret și evenimentele din Basarabia anilor 1917-1918</i>	171
Emanuel Plopeanu, <i>Some considerations about United States press perceptions at the beginning of 1918: Konrad Bercovici role in analyzing the Romania situation</i>	181
Emanuela Costantini, Markenc Lorenci, <i>The troubles of war, the difficulties of peace. Italy and Romania from 1917 to 1919</i>	191
Dorin-Demostene Iancu, <i>Documente inedite despre ultimele zile ale ocupației germane în București</i>	203
I.2. Biserică, școală, presă	209
Petronel Zahariuc, <i>Muntele Athos și Marea Unire</i>	211
Teodor Candu, <i>Congresul monahal din Basarabia și problema națională (1918)</i>	227
Ionel Moldovan, <i>Contribuția clericilor ortodocși la unirea Basarabiei cu România</i> ...	249
Maria Danilov, <i>Două gramatici ale limbii române destinate școlii basarabene în 1918</i>	263
Daniel Niță-Danielescu, <i>Pimen Georgescu (1853-1934), the Metropolitan of War and of the Great Union</i>	279
Ion Negrei, <i>Constituirea și activitatea Asociației generale a studenților moldoveni/români din Basarabia (1917-1918)</i>	293

Radu Tudorancea, <i>Exilul în Moldova (1916-1918) din perspectiva unor noi surse arhivistice. Arhiva Societății Naționale de Cruce Roșie din România și Arhivele Naționale ale Franței (Paris- Pierrefitte sur Seine)</i>	313
Antonio D'Alessandri, <i>The Romanian Question in Italy after the Treaty of Bucharest (1918). Press and Propaganda</i>	327
Mircea-Cristian Ghenghea, <i>Ion Mihalache in Bessarabia. Little Known Pages from the Year 1918</i>	333

II. Realizarea și destinul Marii Uniri din 1918

II.1 Realizarea și recunoașterea internațională a Marii Uniri 345

Cristina Gudin, <i>Dificultăți și elemente favorizante în realizarea Unirii Basarabiei cu România</i>	347
Ioana Mihaela Bonda, Oana Mihaela Tămaș, <i>Anul 1918 în „însemnările unui pribeag în țara lui” – vicarul Iacob Popa</i>	357
Ana-Maria Stan, <i>Universitarii clujeni și Basarabia după 1918. Câteva considerații ..</i>	371
Silvia Corlăteanu-Granciuc, <i>Alexandru Averescu și ratificarea de către Italia a Tratatului Basarabiei de la Paris din 28 octombrie 1920</i>	385
Mihai-Alexandru Pițigoii, <i>O oportunitate ratată. Marea Britanie și ratificarea Tratatului de la Paris privind Basarabia</i>	401
Bogdan-Alexandru Schipor, <i>Marea Britanie și aliații est-europeni ai Franței la sfârșitul Marelui Război</i>	415

II.2. Urmările războiului 427

Oliver Jens Schmitt, <i>România Mare, stat postimperial compozit</i>	429
Nicolae Enciu, <i>Renașterea spirituală a Basarabiei interbelice</i>	437
Carol Iancu, <i>Problema emancipării evreilor români în contextul realizării Marii Uniri</i>	469
Ionuț Nistor, <i>În căutarea banilor pierduți. Urmele Marelui Război asupra Iașului</i>	491
Cătălin Botoșineanu, <i>Societatea „Ocrotirea Orfanilor din Război” și rolul prințesei Olga Sturdza</i>	517
Petre Otu, <i>Unificarea structurilor militare ale României întregite (1918-1924)</i>	539
Steluța Chefani-Pătrașcu, <i>Promisiuni de reformă agrară și realitatea din județul Teleorman la sfârșitul primului război mondial</i>	561
Marius Chelcu, <i>Un memoriu al ieșenilor la sfârșitul Marelui Război. Îngrijorările și speranțele unui nou început</i>	571
Bogdan Popa, <i>Book Trade in Romania after the Great Union: Understanding a Literary Contest from 1925</i>	591

II.3. Sărbători, istoriografie, presă, memorie 599

Hans-Christian Maner, <i>Autobiografiile ale națiunii: cauze și urmări ale Primului Război Mondial în manuale românești și germane de istorie</i>	601
Adrian Vițalariu, <i>Între dispute politice și recuperarea memoriei. Sărbătorirea unirii Basarabiei în primul deceniu interbelic</i>	611
Florin Müller, <i>Distorsiuni ideologico-istoriografice ale participării României la Primul Război Mondial în România anilor '50</i>	625

Francesco Guida, <i>Marea Unire și istoriografia românească în epoca „matură” a regimului comunist</i>	643
Jean-Noël Grandhomme, Capitaine Conan. <i>Un roman et un film français sur les lendemains de la Grande Guerre en Roumanie</i>	651
Elena Varta, <i>Tematica identitară și cea a reîntregirii Basarabiei cu România în cadrul emisiunilor postului de radio „Europa Liberă” (anii '80 ai secolului XX). Studiu de caz: Nicolae Lupan</i>	675
<i>Recenzii și note bibliografice</i>	691
<p><i>Operațiile și istoricul Regimentului 9 Vânători în Războiul pentru întregirea „Neamului Românesc” 1916-1919.</i> Editor, studiu introductiv, ilustrație și anexe de Ion I. Solcanu, București, Editura Enciclopedică, 2018, 691 p.; Ion I. Solcanu, <i>Un erou din Războiul de Întregire a României: Regimentul 9 Vânători</i>, Iași, Editura Junimea, 2018, 381 p. (Petronel Zahariuc); Ion Agrigoroaiei, <i>Iașii și Unirea Basarabiei cu România (27 martie/9 aprilie 1918): studii</i>, prefață Dumitru Vitcu și Ion I. Solcanu, Iași, Editura Junimea, 2018, 240 p. (Cătălin Botoșineanu); Cătălin Botoșineanu, Ionuț Nistor, Ion Varta, Adrian-Bogdan Ceobanu, Adrian Vițalariu (coordonatori), <i>100 de ani de la Unirea Basarabiei cu România. Album</i>, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2018, 102 p. (Marian-Ionuț Hariuc); <i>Basarabia în presa anului 1918. Interviuri și anchete</i>, text ales și stabilit, studiu introductiv, note și comentarii de Victor Durnea, Chișinău, Editura Știința, 2018, 262 p. (Eugen Tudor Sclifos); Gavin Bowd, <i>Un géographe français et la Roumanie: Emmanuel de Martonne (1873-1955)</i>, Paris, L’Harmattan, 2012, 217 p. (Marian-Ionuț Hariuc); <i>Marele Război și Europa danubiano-pontică</i>, coord. Francesco Guida, versiunea în limba română îngrijită de Ana-Victoria Sima, Monica Fekete, traducere de Monica Fekete, Mirona Bence-Muk, Delia Morar, Cluj-Napoca, Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, Presa Universitară Clujeană, 2016, 234 p. (Florin Maga); Nicolae Enciu, <i>În componența României Întregite. Basarabia și basarabenii de la Marea Unire la notele ultimative sovietice</i>, București-Brăila, Editura Academiei Române – Editura Istros, 2018, 543 p. (Eugen Tudor Sclifos).</p>	
<i>Abrevieri</i>	715

CONTENT

Foreword	13
Alexandru Zub, <i>National unity: from idea to act</i>	15
Paul E. Michelson, <i>Teleological History and the Romanian Past: Just Say "No!"</i>	21
Valentin Naumescu, <i>A hundred years after. Romania in the new European order. From multilateralism to unilateralism?</i>	43
I. Premises of the Great Union from 1918	
I.1. Diplomacy, national movement and propaganda before and during the First World War	53
Dumitru Vitcu, <i>The diplomat Mihail Kogălniceanu and the beginnings of the national coming together: Dobruđa (1878)</i>	55
Gheorghe Negru, <i>Stages of the national movement in Bessarabia (1812-1918)</i>	65
Dinu Poștarencu, <i>Reports and notes about the crimes committed by Russian soldiers on Romanian territory and the state of mind of the Romanian army (October 1916 - early 1917)</i>	77
Stefano Santoro, <i>Romanian propaganda in Italy during WWI</i>	113
Daniel Cain, <i>Bulgarian representatives in occupied Romania (1916-1918)</i>	127
Anatol Petrencu, <i>Issues of foreign relations of Bessarabia discussed during the meetings of the Country Council (1917-1918)</i>	135
Gheorghe Cojocaru, <i>The Bolshevik Government and Romania at the end of 1917 – the beginning of 1918</i>	141
Adrian-Bogdan Ceobanu, <i>The last days of freedom, the first days of imprisonment: Romanian diplomats and consuls in Russia (1917-1918)</i>	149
Eugen Tudor Sclifos, <i>Roger Sarret and the events of Bessarabia in the years 1917-1918</i>	171
Emanuel Plopeanu, <i>Some considerations about United States press perceptions at the beginning of 1918: Konrad Bercovici role in analyzing the Romania situation</i>	181
Emanuela Costantini, Markenc Lorenci, <i>The troubles of war, the difficulties of peace. Italy and Romania from 1917 to 1919</i>	191
Dorin-Demostene Iancu, <i>Unpublished documents about the last days of the German occupation in Bucharest</i>	203
I.2. Church, school, press	209
Petronel Zahariuc, <i>Mount Athos and the Great Union</i>	211
Teodor Candu, <i>The Bessarabian monastic congress and the national issue (1918)</i>	227
Ionel Moldovan, <i>The Contribution of the Orthodox Clergy to the Bessarabian Union with Romania</i>	249
Maria Danilov, <i>Two Romanian Language Grammar Books for the Bessarabian school in 1918</i>	263
Daniel Niță-Danielescu, <i>Pimen Georgescu (1853-1934), the Metropolitan of War and of the Great Union</i>	279

Ion Negrei, <i>The foundation and the activity of the general Association of the Moldavian / Romanian students from Bessarabia (1917-1918)</i>	293
Radu Tudorancea, <i>Exile in Moldova (1916-1918) from the perspective of new archival sources. Archives of the National Red Cross Society of Romania and the National Archives of France (Paris-Pierrefitte sur Seine)</i>	313
Antonio D'Alessandri, <i>The Romanian Question in Italy after the Treaty of Bucharest (1918). Press and Propaganda</i>	327
Mircea-Cristian Ghenghea, <i>Ion Mihalache in Bessarabia. Little Known Pages from the Year 1918</i>	333

II. Achievement and destiny of the Great Union from 1918

II.1 The achievement and international recognition of the Great Union 345

Cristina Gudin, <i>Difficulties and favorable elements in the achievement of the Union of Bessarabia with Romania</i>	347
Ioana Mihaela Bonda, Oana Mihaela Tămaş, <i>Year 1918 in the "Notes of a wanderer in his country" – vicar Jacob Popa</i>	357
Ana-Maria Stan, <i>Professors from the University of Cluj and Bessarabia after 1918. A few considerations</i>	371
Silvia Corlăteanu-Granciuc, <i>Alexandru Averescu and the ratifying by Italy of the Treaty on Bessarabia signed in Paris on the 28 October 1920</i>	385
Mihai-Alexandru Pişigoi, <i>A Missed Opportunity. Great Britain and the Ratification of the Paris Treaty Regarding Bessarabia</i>	401
Bogdan-Alexandru Schipor, <i>Britain and the Eastern European allies of France at the end of the Great War</i>	415

II.2. Aftermath of war 427

Oliver Jens Schmitt, <i>Great Romania, post-imperial compozite state</i>	429
Nicolae Enciu, <i>The spiritual rebirth of interwar Bessarabia</i>	437
Carol Iancu, <i>The issue of the emancipation of the Romanian Jews in the context of the Great Union achievement</i>	469
Ionuţ Nistor, <i>In search of lost money. The consequences of the Great War on Iaşi</i>	491
Cătălin Botoşineanu, <i>Society "Protection of War Orphans" and the role of Princess Olga Sturdza</i>	517
Petre Otu, <i>Unificarea structurilor militare ale României întregite (1918-1924)</i>	539
Steluţa Chefani-Pătraşcu, <i>Agrarian reform promises and the reality within the Teleorman County at the end of the First World War</i>	561
Marius Chelcu, <i>A memorial of the people of Iaşi at the end of the Great War. Concerns and hopes of a new beginning</i>	571
Bogdan Popa, <i>Book Trade in Romania after the Great Union: Understanding a Literary Contest from 1925</i>	591

II.3. Celebrations, historiography, press, memory 599

Hans-Christian Maner, <i>Autobiographies of the nation: causes and consequences of the First World War in the Romanian and German history manuals</i>	601
Adrian Vişalariu, <i>Between political issues and memory recovery. Celebration of Bessarabian union during the first interwar decade</i>	611

Florin Müller, <i>Ideological-historiographical distortions of Romania's participation in the First World War in Romania of the 50s</i>	625
Francesco Guida, <i>The Great Union and the Romanian historiography during the (late) Communist regime</i>	643
Jean-Noël Grandhomme, <i>Captain Conan. A novel and a French film about the aftermath of the Great War in Romania</i>	651
Elena Varta, <i>The identity theme and that of the Union of Bessarabia with Romania in the programmes of the Radio Free Europe (the 80s of the 20th century). Case study: Nicolae Lupan</i>	675
<i>Reviews and bibliographical notes</i>	691
<i>Abbreviations</i>	715